

Για την ανασύνθεση της μαρξιστικής Αριστεράς

του Γιάννη Μηλιού

1. Το «Όχι» ως στιγμή ανοικτής ταξικής σύγκρουσης

Η πολιτική δεν είναι η τέχνη του εφικτού, είναι η συνεχής αναδιάταξη ενός συσχετισμού δύναμης μεταξύ των δρώντων πολιτικών υποκειμένων (κομμάτων, κρατικών μηχανισμών, κινημάτων κλπ.). Πρόκειται για ένα συσχετισμό δύναμης που σε τελευταία ανάλυση αντανακλά τα αντιτιθέμενα ταξικά συμφέροντα που διαπερνούν την (ελληνική) κοινωνία.

Σπανίως τα ταξικά συμφέροντα (και ιδίως τα αντιτιθέμενα συμφέροντα των δύο κύριων τάξεων της καπιταλιστικής κοινωνίας, της άρχουσας καπιταλιστικής και της εργατικής τάξης και των συμμάχων της), εμφανίζονται με καθαρή μορφή, ως σύγκρουση δύο καθαρών πολιτικών θέσεων, ως πολιτική σύγκρουση ανάμεσα σε «δυο Ελλάδες», σύγκρουση του «έθνους των Πληβείων» με το «έθνος των Πατρικίων». Διότι το θεσμικό πλαίσιο του καπιταλιστικού κράτους, φιλτράροντας και «κοινοβουλευτικοποιώντας» τα ταξικά συμφέροντα και αιτήματα των υποτελών τάξεων, κατά κανόνα τα μετασηματίζει σε εκδοχές του κοινού - «εθνικού» συμφέροντος, δηλαδή τα υπάγει στη μακροπρόθεσμη στρατηγική του κεφαλαίου για συσσώρευση («οικονομική ανάπτυξη») και κοινωνική ειρήνη υπό την ηγεμονία του κεφαλαίου («οικονομική και κοινωνική σταθερότητα»).

Μια από τις σπάνιες φορές που η ταξική σύγκρουση πήρε τη μορφή μετωπικής πολιτικής σύγκρουσης ήταν το Δημοψήφισμα της 5ης Ιουλίου 2015. Το «έθνος των Πληβείων» με το 61,3% υπέρ του «Όχι» υπερίσχυσε έναντι του «έθνους των Πατρικίων», που απαιτούσε τη συνέχιση των Μνημονίων, δηλαδή των οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών που αναδιανέμουν ισχύ, πλούτο και εισόδημα υπέρ της άρχουσας κεφαλαιοκρατικής τάξης. Το αποτέλεσμα αυτό ήταν πέρα από κάθε πρόβλεψη αυτών που σχεδίασαν το Δημοψήφισμα.

Η αστραπιαία μετατροπή του «Όχι» του Δημοψηφίσματος σε «Ναι» στο εσωτερικό του κράτους και των μηχανισμών του (Κυβέρνηση, Συμβούλιο Πολιτικών Αρχηγών υπό τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, Κοινοβούλιο), αποτέλεσε την πλέον καθαρή εκδήλωση της μετεξέλιξης του κυβερνητικού ΣΥΡΙΖΑ από κόμμα της

ρίζοσπαστικής Αριστεράς σε κόμμα διαχειριστή του καπιταλιστικού κράτους, δηλαδή σε κόμμα που (σταδιακά) αναλαμβάνει τη διαχείριση και εκπροσώπηση των συμφερόντων του κεφαλαίου, επομένως σε φορέα της κυρίαρχης νεοφιλελεύθερης πολιτικής στρατηγικής.

2. Η νεοφιλελεύθερη μετεξέλιξη του ηγετικού ΣΥΡΙΖΑ

Μετά τις Ευρωεκλογές του 2014, όταν ο ΣΥΡΙΖΑ αναδείχθηκε σε πρώτο κόμμα (και ήταν πλέον προφανές ότι θα αναλάμβανε τον καθοριστικό ρόλο στη διακυβέρνηση της χώρας όποτε κι αν λάμβαναν χώρα εθνικές εκλογές), άρχισε μια γρήγορη διολίσθηση της πολιτικής του ηγετικού ΣΥΡΙΖΑ προς μια λογική «ιστορικού συμβιβασμού», δηλαδή την αντίληψη πως η Ελλάδα μετά την κρίση του 2008 μπορεί να κυβερνηθεί με βάση τις κοινωνικές ισορροπίες της περιόδου πριν την κρίση. Στο πλαίσιο αυτό, προτεραιότητα στον κομματικό λόγο απέκτησε η ρητορεία περί «παραγωγικής ανασυγκρότησης» (συνώνυμο της καπιταλιστικής οικονομικής ανάπτυξης, εφόσον δεν περιγράφονταν μορφές και δομές «κοινωνικής οικονομίας», δηλαδή οικονομικών σχέσεων που περιορίζουν την επιχειρηματική οικονομία και την αγορά). Η επαγγελία του «να πληρώσουν οι πλούσιοι», δηλαδή της αναδιανομής ισχύος και εισοδήματος υπέρ των λαϊκών τάξεων περιθωριοποιήθηκε, η «κυβέρνηση της Αριστεράς» έδινε σταδιακά τη θέση της στην «κυβέρνηση εθνικής σωτηρίας».

Το κρίσιμο ζήτημα της πρώτης περιόδου μετά τις Ευρωεκλογές, που σηματοδοτούσε τη στροφή του ΣΥΡΙΖΑ προς τον «ιστορικό συμβιβασμό», δηλαδή επιτάχυνε τη συστημική μετάλλαξη της πολιτικής του, ήταν η προσέγγιση με τις δυνάμεις της Κεντροαριστεράς και ιδιαίτερα με τη «μνημονιακή» ΔΗΜΑΡ. Μια συμμαχία με τη ΔΗΜΑΡ θα λειτουργούσε ως άλλοθι για την απεμπόλιση του ρίζοσπαστικού Προγράμματος του ΣΥΡΙΖΑ, στο όνομα μιας «συμφωνίας εθνικού χαρακτήρα με ευρωπαϊκό προσανατολισμό» (Δ. Βίτσας, Γραμματέας ΣΥΡΙΖΑ, 3/10/2014, Χαιρετισμός στο Συνέδριο της ΔΗΜΑΡ).

Καίτοι η προσέγγιση με τη ΔΗΜΑΡ δεν προχώρησε, λόγω αφενός της εκλογικής εξαφάνισης του κόμματος αυτού στις Ευρωεκλογές και αφετέρου, ιδίως, λόγω των αντιστάσεων εκ μέρους της μεγάλης πλειοψηφίας των στελεχών και μελών του ΣΥΡΙΖΑ, εντούτοις η στρατηγική του «ιστορικού συμβιβασμού» παρέμεινε και εκφράστηκε ποικιλοτρόπως, μεταξύ άλλων με τα πρόσωπα που επιλέχθηκαν για να στελεχώσουν κρίσιμες υπουργικές και άλλες θέσεις στην κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ.

Εντούτοις, και αυτό είναι το σημαντικό, η επιλογή των προσώπων δεν έπαιξε τον κύριο ρόλο, καθώς δεν ήταν η αιτία αλλά το αποτέλεσμα και το σύμπτωμα της μεταστροφής προς τον συστημικό «ρεαλισμό». Η παραγκώνιση των ομάδων εργασίας του Κόμματος και της δουλειάς τους, η αγνόηση των επεξεργασιών και προτάσεων του Τμήματος Οικονομικής Πολιτικής κλπ., δεν συνιστούν παρά υλοποίηση της στρατηγικής του «ιστορικού συμβιβασμού» προς την οποία είχε προσανατολιστεί το επιτελείο του Προέδρου του ΣΥΡΙΖΑ, και προπάντων ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης, ως επικεφαλής τότε του «κυβερνητικού Προγράμματος» του ΣΥΡΙΖΑ, πολύ καιρό πριν την 25η Ιανουαρίου.

Έτσι φτάσαμε γρήγορα, μετά τα επικοινωνιακά πυροτεχνήματα των πρώτων ημερών της νέας κυβέρνησης στη Συμφωνία της 20/2 και από εκεί στη Συμφωνία της 13/7 και την τελεσίδικη αποδοχή του νεοφιλελεύθερου πλαισίου διακυβέρνησης.

Εμβληματική στιγμή σ' αυτή την πορεία ήταν η εξύμνηση των επιτευγμάτων (για το κεφάλαιο) της νεοφιλελεύθερης στρατηγικής από την ίδια την ελληνική κυβέρνηση. Στο *Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων* (Απρίλιος 2015) που συντονίστηκε από το «Συμβούλιο Οικονομικών Εμπειρογνομόνων» του Υπουργείου Οικονομικών σε συνεργασία με τα βασικά «παραγωγικά» Υπουργεία διαπιστώνεται:

«Τα τελευταία χρόνια η Ελλάδα προχώρησε σε πρωτοφανή οικονομική προσαρμογή με στόχο αφενός την βελτίωση των δημοσιονομικών μεγεθών, αφετέρου την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας». Μάλιστα αυτό χαρακτηρίζεται ως «πρόοδος» που «αντικατοπτρίζεται εύγλωττα στα θεμελιώδη μακροοικονομικά μεγέθη και είναι αποτέλεσμα των σημαντικών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων». Επιπλέον εξαιρούνται οι «διαρθρωτικές αλλαγές [...] όπως η συγκράτηση του κόστους της συνταξιοδοτικής ασφάλισης και ο εξορθολογισμός του συστήματος υγείας, η αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου της αγοράς εργασίας, η απελευθέρωση των κλειστών επαγγελμάτων και η εξυγίανση του τραπεζικού συστήματος».

Η ιδεολογική και πολιτική προσχώρηση στο στρατόπεδο του αντιπάλου είχε προαναγγελθεί. Μόνο όσοι δεν την έβλεπαν εξεπλάγησαν με τη συμφωνία της 13/7/15.

3. Οι εκλογές τις 20/9 ως αφετηρία αριστερής ανασύνθεσης

Οι βουλευτές του ΣΥΡΙΖΑ που επέμειναν στην υπεράσπιση του ταξικού «Όχι» της 5/7 και δεν αποδέχθηκαν την υπερψηφίση του 3ου Μνημονίου, δημιούργησαν την αναγκαία συνθήκη για την ανασύνθεση της αριστερής στρατηγικής που θα εκφράσει τα συμφέροντα της κοινωνικής πλειοψηφίας απέναντι σε αυτά του κεφαλαίου. Οι επερχόμενες εκλογές, που προκλήθηκαν από τη στάση τους αυτή, αποτελούν την αφετηριακή στιγμή της ενδεχόμενης αυτής αναγκαίας διαδικασίας, που, *εφόσον υπάρξει*, αναγκαστικά θα έχει μακρά διάρκεια.

Υπογραμμίζω τη φράση *εφόσον υπάρξει*, διότι ακόμα λείπει η ικανή συνθήκη της διαδικασίας: Η ιδεολογικοπολιτική οικοδόμηση μιας μαρξιστικής Αριστεράς που θα ανιχνεύει την ασυμφιλίωτη αντίθεση των συμφερόντων της εργασίας έναντι αυτών του κεφαλαίου και θα αγωνίζεται για να συνδεθεί μαζί τους, να γειωθεί σ' αυτά και να τα φέρει στο πολιτικό προσκήνιο.

Προϋπόθεση για κάτι τέτοιο είναι να γίνει αντιληπτό πως το αντίδοτο στη μνημονιακή μετάλλαξη του κυβερνητικού ΣΥΡΙΖΑ δεν είναι η δραχμική μετάλλαξη του προγράμματος κοινωνικού μετασχηματισμού με βάση το οποίο οικοδομήθηκε ο ΣΥΡΙΖΑ, ούτε η υποκατάσταση των ταξικών αγώνων με ένα νέο κυβερνητισμό, της «νομισματικής πολιτικής» αυτή τη φορά.